

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 368/2016-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 7. júna 2016 predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA], zastúpeného advokátskou kanceláriou Fridrich Paľko, s. r. o., v mene ktorej koná advokát, doc. JUDr. Branislav Fridrich, PhD., Grösslingová 4, Bratislava, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Trnave č. k. 11 Co 72/2012-320 z 25. apríla 2014 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 160/2012 z 27. januára 2015 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKČIA] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 12. mája 2015 prostredníctvom poštovej prepravy doručená sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA] [REDAKČIA] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6

ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Trnave č. k. 11 Co 72/2012-320 z 25. apríla 2014 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 160/2012 z 27. januára 2015 (ďalej len „rozsudok najvyššieho súdu“).

Z obsahu sťažnosti vyplýva:

«Okresný súd Galanta návrh sťažovateľa, ktorým sa domáhal zaplatenia sumy 177.454,69 € ako 100 - násobok doteraz priznaného bodového hodnotenia sťaženia spoločenského uplatnenia z titulu choroby z povolania, v časti 51.981,70 Eur priznal a vo zvyšnej časti zamietol. Súd sa nestotožnil s tvrdeniami odporcu ohľadom otázky premlčania práva na možnosť zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia a námietku premlčania vznesenú v konaní súd považoval za neopodstatnenú.

Krajský súd v Trnave na odvolanie sťažovateľa rozsudkom zo dňa 25.04.2012, sp.zn.: 11Co/72/2012-320 rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že žalobu zamietol. Krajský súd sa nestotožnil so záverom súdu prvého stupňa o posúdení námietky premlčania vo vzťahu k časti uplatneného nároku na zvýšenie mim. SSU a ustálil, že vznesená námietka je dôvodná a nárok na zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia považoval za premlčaný.

Na dovolanie sťažovateľa Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj ako „Najvyšší súd SR“) rozsudkom zo dňa 27.1.2015 sp. zn. 1Cdo 160/2012 dovolanie zamietol potom čo sa stotožnil s názorom Krajského súdu v Trnave ohľadom vznesenej námietky premlčania.

Najvyšší súd SR ako aj Krajský súd v Trnave nesprávne posúdili námietku premlčania. ...

Najvyšší súd SR ako aj Krajský súd v Trnave sa v otázke premlčania nároku sa nestotožnil s tvrdeniami sťažovateľa, že nárok na mimoriadne zvýšenie sťaženia spoločenského uplatnenia nie je možné premlčať, nakoľko vzniká až rozhodnutím súdu, ktoré je vo vzťahu k existencii dôvodov na vznik nároku konštitutívne výrokom o existencii prípadu hodného osobitného zreteľa v čase rozhodovania súdu. ...

V danom prípade nedošlo k uplynutiu času ustanoveného v zákone na vykonanie práva na primerané zvýšenie odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia nad sumu ustanovenú v ods.1 a ods.2 § 7 vyhl. č. 32/1965 Zb. o odškodňovaní bolesti a sťaženia

spoločenského uplatnenia, v dôsledku čoho žalovaný nemôže čeliť súdnemu uplatneniu práva námietkou premlčania. Použitím námietky premlčania nemôže dôjsť k zániku nároku patriaceho k obsahu práva na primerané zvýšenie odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia nad sumu ustanovenú v ods.1 a ods. 2 § 7 vyhl. č. 32/1965 Zb. o odškodňovaní bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia, pretože takýto právny nárok ešte nevznikol a vznikne až konštituovaním zodpovedajúceho práva (a to rozhodnutím súdu).»

Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„1) Základné právo [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 27.01.2015, sp.zn.: 1Cdo 160/2012, porušené bolo.

2) Základné právo [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 27.01.2015, sp.zn.: 1Cdo 160/2012, porušené bolo.

3) Základné právo [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozhodnutím Krajského súdu v Trnave zo dňa 25.04.2014, sp.zn.: 11Co/72/2012-320, porušené bolo.

4) Základné právo [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozhodnutím Krajského súdu v Trnave zo dňa 25.04.2014, sp.zn.: 11Co/72/2012-320 porušené bolo.

5) Rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 27.01.2015, sp.zn.: 1Cdo 160/2012, a rozhodnutie Krajského súdu v Trnave zo dňa 25.04.2014, sp.zn.: 11Co/72/2012-320 sa zrušujú a rozsudok Okresného súdu Galanta sa potvrdzuje.

6) [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadosťučinenie v sume 1.000,- €, ktoré sú mu spoločne a nerozdielne povinní vyplatiť Najvyšší súd Slovenskej republiky a Krajský súd v Trnave do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

7) Najvyšší súd Slovenskej republiky a Krajský súd v Trnave sú povinní spoločne a nerozdielne uhradiť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] trovy konania, tak ako budú vyčíslené v písomnom vyhotovení nálezu, na účet jeho právneho zástupcu [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] a to do troch dní od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších prepisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Z § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaný rozhodnutím príslušného orgánu

verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/08, III. ÚS 198/07).

Ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľa a skúmal, či nie sú dané dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ktoré bránia jej prijatiu na ďalšie konanie.

Z obsahu sťažnosti, ako aj navrhovaného petitu vyplýva, že sťažovateľ sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom najvyššieho súdu a rozsudkom krajského súdu.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Ústavný súd nie je súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov. Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav, a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu

všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/01, III. ÚS 268/05).

1. K namietanému porušeniu sťažovateľom označených článkov ústavy a dohovoru rozsudkom krajského súdu

Pokiaľ ide o namietané porušenie práv sťažovateľa rozsudkom krajského súdu, ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy, obsahom ktorého je pravidlo, že sťažovateľ má právo domáhať sa ochrany základného práva pred ústavným súdom iba v prípade, ak mu túto ochranu nemôže poskytnúť iný súd.

Zmyslom a účelom princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

Zásada subsidiarity reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

Ústavný súd v súlade s princípom subsidiarity svojej právomoci skúmal, či sú splnené podmienky konania pred ním o tej časti sťažnosti sťažovateľa, ktorá smerovala voči napadnutému rozsudku krajského súdu, a dospel k záveru, že vzhľadom na princíp subsidiarity vyplývajúci z čl. 127 ústavy je vylúčená právomoc ústavného súdu meritórne konať a rozhodovať o sťažovateľom uplatnených námietkach porušenia jeho základných práv rozsudkom krajského súdu, pretože preskúmavanie jeho postupu je zverené najvyššiemu súdu, ktorý tak učinil v rámci dovolacieho konania.

Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľ mal v systéme všeobecného súdnictva právo podať proti rozsudku krajského súdu účinný mimoriadny opravný prostriedok (dovolanie) na dosiahnutie nápravy ním tvrdeného porušenia označených práv (čo aj využil), o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť najvyšší súd. Využitie tejto zákonnej možnosti účinnej ochrany označených práv vylučuje prijatie sťažnosti ústavným súdom na ďalšie konanie, ktorý môže uplatniť svoju právomoc iba vtedy, ak sťažovateľ nemal inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv.

Z tohto dôvodu musel ústavný súd odmietnuť tú časť sťažnosti sťažovateľa, ktorá smerovala proti rozsudku krajského súdu, pre nedostatok právomoci.

2. K namietanému porušeniu sťažovateľom označených článkov ústavy a dohovoru rozsudkom najvyššieho súdu

Ústavný súd sa pri predbežnom prerokovaní tejto časti sťažnosti sústredil na posúdenie otázky, či možno považovať postup najvyššieho súdu za ústavne udržateľný a akceptovateľný z hľadiska námietok, ktoré sťažovateľ proti nemu uplatnil.

Na tomto základe ústavný súd pri predbežnom prerokovaní dospel k záveru, že medzi napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu, resp. postupom najvyššieho súdu a obsahom sťažovateľom označených článkov ústavy a dohovoru, neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí tejto časti sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení.

Ústavný súd preskúmal rozsudok najvyššieho súdu, z ktorého vyplývajú tieto relevantné skutočnosti:

«Za správny treba považovať záver odvolacieho súdu, že uplatnený nárok žalobcu na zaplatenie žalovanej istiny titulom mimoriadneho zvýšenia SSU v zmysle ustanovenia § 7 ods. 3 vyhlášky č. 32/1965 Zb. v dôsledku zistenej choroby z povolania predstavuje nárok na náhradu škody na zdraví a jeho vyjadrenie peňažným ekvivalentom spôsobuje, že ide o právo majetkovej povahy, je obsahom nároku a nie predmetom jeho ochrany, čo robí pre povahu nároku rozhodujúce, či sa uplatní všeobecný právny inštitút premlčania. V tejto súvislosti odvolací súd správne uviedol, že ak obsahom nároku je požiadavka na zaplatenie peňažnej sumy, potom princíp právnej istoty vylučuje, aby plynutiu času neboli priznané žiadne právne účinky. Za správny treba následne považovať aj právny názor odvolacieho súdu, podľa ktorého poškodenému môže vzniknúť zo škodnej udalosti v prípade neskoršieho zhoršenia už ustáleného zdravotného stavu i ďalší nárok na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia, ktorý nárok je potrebné posudzovať samostatne ako nárok so samostatnou subjektívnou premlčacou dobou a rozdielnym začiatkom jej plynutia. Pri uplatnení nárokov na náhradu škody spôsobenej pracovným úrazom alebo chorobou z povolania lehota na uplatnenie zmienených nárokov začína plynúť odo dňa, keď sa poškodený dozvie o škode a o tom, kto za ňu zodpovedá. Plynutie premlčacej doby je tak viazané na vedomosť poškodeného o spôsobenej škode a o tom kto za ňu zodpovedá. ...

Argumentácia žalobcu obsiahnutá v dovolaní o nepremlčateľnosti nároku s odkazom na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 3 Cdo 23/1996 podľa ktorého až pozitívnym rozhodnutím sa toto právo konštituuje, je nenáležitá. Uvedené rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 3 Cdo 23/1996 nebolo dovolateľom správne pochopené. Uvádza sa v ňom „... zvýšenie základnej sumy podľa § 6 a § 7 vyhl. č. 32/1965 Zb. v platnom znení, ktoré je otázkou právnou, môžu vykonať podľa § 6 ods.2 citovanej

vyhlášky aj sami účastníci zodpovednostného vzťahu a podľa § 7 ods. 3 citovanej vyhlášky len súd, preto i povinnosť zaplatiť náhradu zodpovedajúcu ďalšiemu zvýšeniu tohto odškodnenia podľa § 7 ods.3 vyhlášky vzniká až na základe súdneho rozhodnutia - ktoré je v tomto smere konštitutívne - v ktorom je určená doba splnenia. Až uplynutím takto určenej doby splnenia dochádza k omeškaniu dlžníka“. Z uvedeného vyplýva, že označené rozhodnutie sa nezaoberá otázkou premlčania nároku, ale otázkou vzniku splatnosti priznaných nárokov a s tým súvisiacich úrokov z omeškania, ako správne uviedol odvolací súd. V prebiehajúcom súdnom konaní žalovaný a vedľajší účastník nevzniesli námietku premlčania vo vzťahu k nároku na výplatu náhrady zodpovedajúcej mimoriadnemu zvýšeniu náhrady za SSU, namietajú premlčanie práva na náhradu škody, teda práva žalobcu uplatniť si nárok na mimoriadne zvýšenie náhrady podľa § 7 ods. 3 citovanej vyhlášky na súde, ako orgánu príslušnom na rozhodovanie.»

Podľa názoru ústavného súdu závery najvyššieho súdu nemožno považovať za svojvoľné, predčasné, arbitrárne, resp. za také, ktoré by odporovali podstate a zmyslu aplikovaných právnych noriem.

Skutočnosť, že najvyšší súd sa nestotožnil s názorom sťažovateľa vyjadreným v dovolaní a vyslovil právny názor, s ktorým sťažovateľ nesúhlasí, nemôže sama osebe viesť k záveru o porušení jeho práv a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor najvyššieho súdu svojím vlastným, už ani preto, že ústavný súd nie je opravným súdom právnych názorov všeobecného súdu. Ingerencia ústavného súdu do výkonu tejto právomoci všeobecného súdu je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecnými súdmi, ktoré sú „pánmi zákonov“, právny názor najvyššieho súdu by mohol nahradiť iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, a teda ústavne nekonformný. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (napr. I. ÚS 2/06).

Ústavný súd konštatuje, že po dôkladnom preskúmaní rozsudku najvyššieho súdu sťažovateľovu námietku porušenia jeho práva na súdnu ochranu je potrebné posudzovať aj v kontexte potreby zaručenia právnej istoty ako princípu právneho štátu, z ktorého vychádzala žalovaná strana pri vznesení námietky premlčania, na čo inak mala legitímne oprávnenie. Ak teda najvyšší súd v okolnostiach danej veci posúdil, že sťažovateľ, ktorý disponoval všetkými informáciami o okolnostiach vzniku škody, ako aj o tom, kto za ňu zodpovedá, avšak svoj nárok si na súde neuplatnil v zákonom ustanovenej lehote, pretože sa nedostatočne „staral o svoje práva“, neporušil jeho právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, pretože pri výklade príslušných právnych noriem postupoval ústavne konformným spôsobom tak, že najmä pri výklade § 106 ods. 1 Občianskeho zákonníka nebol narušený účel citovaného článku ústavy a dohovoru.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. júna 2016